

ДО
ЧЛЕНОВЕТЕ НА СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ
НА ВСС
Копие: ОБЩИНСКИ СЪВЕТ - ЛУКОВИТ
Копие: АДВОКАТСКА КОЛЕГИЯ ГР. ЛОВЕЧ

СТ А Н О В И Щ Е

От съдиите при Районен съд град Луковит

Относно: Решение на Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 16/ 18.05.2021 г. /т.Д.2/ във връзка с публикуван Доклад по Модел 4, разработен в рамките на Дейност 1 „Разработване на модел за оптимизация на съдебната карта на българските съдилища и прокуратури“.

По отношение на значението на Районен съд Луковит за местните общности и като пример за другите съдилища и региони:

„Съдебната карта“ представлява съдебно райониране и разпределение на съдилищата на територията на Република България. Под опита за дефиниране проблемите и осъществяване на „съдебната реформа“ трудно може да се претендира, че стои ясно определено съдържание и строги организационни правила както към днешна дата, така и в миналото развитие на страната. От няколко години, поради редицата исторически, социални и икономически фактори, се работи по преподредането на броя съдилища в България. Тази отговорност е в правомощията на Висшия съдебен съвет, но следва да бъде отчетено, че съществуването на по-малките съдилища, които не са по-ниско натоварени, следва да се разглежда и в аспекта - гарантиране на правото на достъп до съд /правосъдие/, какъвто въпрос се поставя по темата за прекрояване на съдебната карта в Република България.

Още в приетия с Решение № 18/ 17.04.2014 г. на ВСС Анализ на натовареността на органите на съдебната власт през 2013 г., е отразено, че „е необходимо да се подходи с особено внимание при изследване на натовареността, при разпределението на различните аспекти на съдийския труд, очертаване причините за нейната неравномерност и преодоляване на произтичащите от това проблеми“.

Погледнато в исторически план, опитът да бъдат регулирани броят и разположението на съдилищата с особени закони, най-често такива за административно-териториалното деление, не води до особен успех. Нито Законът за устройство на съдилищата (ЗУС) от 1899 г., нито радикалните виждания на следвоенното правителство на Стамболийски, нито тези, заложили в ЗУС от 1934 г. са резултатни или добре приети от всички отделения на професионалната юридическа общност. Резултатът и от трите опита е организационен хаос и временно намаление на разходите за сметка на последващите усилия за възраждане и укрепване на съдилищата.

Наличието на районни съдилища отговаря на нуждите и интересите на местните общности, те трябва да са най-близко до членовете ѝ, като по този начин се улеснява достъпът им до качествено, евтино и бързо правосъдие, като това е предпоставка за по- бързото решаване проблемите на уязвимите членове на общността. Гражданските споровете, които се решават в тях са най-близко до бита на гражданите - разводи, делби и други имуществени спорове и т.н., а наказателните дела са за най-често извършваните престъпления - кражби, грабежи, телесни увреждания, нанесени обиди и клевети в малките и често маргинализирани групи от общността.

Ролята на районните съдилища е важен за местната власт, като гаранция за достъп до правораздаване и правни услуги, благоприятстваща работата на другите институции, пряко свързани с правораздавателната дейност, като полиция, социални служби, оказващи решаващо влияние върху качеството на местните политики и подпомагащ управлението на общината. В контекста на обсъжданата реформа на съдебната карта, именно местните власти са и най-

изявените защитници на каузата за запазване на районните съдилища. Малките районни съдилища създават у хората усещането за държавност, гарантираща правата и спокойствието им.

По темата за ролята на районните съдилища в живота на местните общности в извършените социологически проучвания са анализирани нагласите и очакванията на местните общности в по-малките съдебни райони. Прави впечатление, че те имат твърде сходни опасения и страхове за ефектите, които съдебната реформа и в частност избрания Модел 4, в радикалния си вариант – закриване на районен съд и поемане на функциите му от районен съд в областен център или друг по-голям град – би оказала върху местната общност. Изразени са мнения, че сериозно би се ограничил достъпът до правосъдие и правни услуги на гражданите и юридическите лица от района. Причините са големите разстояния /често над 50 до 70 км./, липсата на регулярни транспортни връзки между отделните населени места, лошата инфраструктура. Изразена е тенденция за районния съд да се мисли дори като местен капитал или съществен ресурс, ключова предпоставка за т.нар. капацитет на местната общност. Във всеки случай за общините, в които е ситуиран районен съд, наличието му е разглеждано като конкурентно преимущество в общинските стратегии за развитие. За местната власт, полиция, социални служби и институции, съдът е ключов партньор в работата им. Местният бизнес е склонен също да възприема районният съд като елемент, благоприятстващ местния инвестиционен и бизнес климат и удобство при нужда от правни услуги и съдействие. Елементи на добрата бизнес среда са лесен достъп до административни и правни и други услуги. Недвусмислено районният съд се възприема още и като елемент от местния ограничен пазар на труда (това е най-характерно за местната власт и някои професионални общности). Наличието на районен съд пряко или косвено обезпечава работни места в общината. Не става дума само за непосредствено ангажираните щатни служители и сътрудници на съда, но до голяма степен е свързано с юридическата общност в общината.

Важна е и ролята на съдията в местната общност. Съдията трябва да е инициативен, той трябва да е този, който обединява в рамките на позволеното от закона, за структурирането и организирането дейността в съдебния район и стиковането на различните действия, касаещи различните институции и служби до постигане на крайния резултат на правораздаването. В малките населени места фигурата на съдията е фактор, той трябва да бъде разпознаваем, пример за почтеност, отговорност и хуманно и човешко отношение към хората, чиито жизнени проблеми решава.

В Районен съд Луковит са осъществени редица дейности, пряко свързани и насочени към повишаване доверието в съдебната институция, укрепване на законността, изграждане на правна култура в местното население и осигуряване на ефективна правна защита на уязвимите групи от обществото. Районен съд Луковит осъществяват активна извънсъдебна дейност, свързана със защита на уязвимите групи от населението, а именно:

Единствено и само по инициатива на съдиите от Районен съд Луковит към Общински съвет Луковит е създадена Наблюдателна комисия по чл. 170 ЗИНЗС, като същата, в качеството си на представител на местната общност, има за основна цел полагането на възпитателни грижи и предприемането на мерки за ресоциализацията на осъдените лица. Комисията която работи с осъдените лица и техните семейства. Съдиите периодично участват в заседанията на комисията с цел повишаване ефективността от работата ѝ, провеждат се ежегодни посещения на Затвора-Ловеч на основание чл. 6 ЗИНЗС, при които съдиите се запознават с работата по изпълнение на наказанията. На основание чл. 67, ал. 5 от НК се осъществява периодичен контрол върху поведението на условно осъдените и полаганите възпитателни грижи спрямо тях, като в Районен съд Луковит е създаден и специален Регистър на условно осъдените лица. На доброволен принцип се ангажират различни представители на местната общност в полагането на възпитателни грижи за осъдените – кметове на населени места, полицейски инспектори, лица посочени от Наблюдателната комисия. Осигурено е професионалното обучение като помирители на трима професионалисти от общината – инспектор „ДПС“ към РУ на МВР-Луковит, секретарят МКБППМН към Община Луковит и педагогически съветник от СУ „Ал. Константинов“, които да прилагат добрите практики на Норвежката помирителна служба в общността. Към обучените помирители се препращат случаи, по които те работят на доброволен принцип.

На 17.04.2018 г. в гр. Луковит беше проведена кръгла маса на тема „Съдът близо до хората“, на която съдия Владислава Цариградска и специалният гост на събитието - съдията от Върховния съд на щата Ню Йорк, САЩ, г-н Алекс Калабрезе - основател на първия общностен

съдебен център в Съединените американски щати, обсъдиха съществуващите практики в двата съда и работата им с уязвимите групи – непълнолетни, хора страдащи от зависимости или психични заболявания, ресоциализацията на осъдените и затворниците и други.

На 19.12.2019 г. в гр. Луковит, по инициатива на Районен съд Луковит и адвокатите, практикуващи на територията на Община Луковит и членуващи в АК Ловеч и със съдействието Адвокатската колегия в гр. Ловеч и Кмета на Община Луковит, беше проведено официално откриване на Регионален център за консултиране към Адвокатски съвет в гр. Ловеч, който функционира в сградата на Община Луковит. На официалното откриване присъстваха адвокати, практикуващи в гр. Луковит, съдиите от Районен съд - Луковит и представители на администрацията на съда, Кмета на Община гр. Луковит, Председателя на Адвокатски съвет гр. София, водещи адвокати и съдии, представители на общинската администрация и други гости.

На 01.07.2019 г. пациентите в Държавната психиатрична болница в с. Карлуково получиха дарение – дрехи и обувки от служители на фирма „Ърнст и Янг България“ с дългогодишна социална политика. Дарението бе реализирано със съдействието на Районен съд Луковит, като при предаването му на директора на ДПБ от дарителите бе в присъствието на председателя на Общинския съвет гр. Луковит и съдии от районен съд в гр. Луковит.

На 16.10.2020 г. в сградата на Община гр. Луковит, по инициатива и с участието на съдиите от Районен съд Луковит се проведе дискусия на тема: “Адекватна подкрепа и продължаващо амбулаторно лечение на лицата с психични разстройства, съобразно изискванията на чл. 145 от Закона за здравето“. В дискусията участваха ръководители на звена в Община Луковит, пряко ангажирани с работата с психично болни лица, както и водещи специалисти от страната, работещи по проблемите на хора с психични разстройства и нуждаещи се от психиатрична грижа.

На 19 март 2021 г. Български център за нестопанско право (БЦНП) и Съюза на съдиите в България (ССБ), в сътрудничество със съда в град Пирна, Германия и Районен съд гр. Луковит организираха и беше проведен онлайн семинар на тема: „Свободната воля в контекста на правосъдие, в което участват хора с интелектуални затруднения и психично-здравни проблеми“. Семинарът се осъществи по инициатива и с участието на съдиите от Районен съд Луковит, като в него се включиха и служители на съда. Участие в него взеха над 70 професионалисти, от различни професионални направления, но участващи активно в грижата за хората с увреждания и за които отговорността към хората и обществото не е само работа, но и кауза.

Включване на РС Луковит в изследване на БИПИ относно „Удовлетвореността на потребителите от услугите, предоставяни на гражданите“, както и в социологическо проучване за „Ролята на районните съдилища в живота на местните общности“, имащо съществено значение при обсъждане на проблемите за съдебната карта. Анализът от изследването показва, че гражданите и други заинтересованите страни са удовлетворение от услугите на съда, най-вече от административните услуги.

С реализирането на Модел 4, това което ще остане в гр. Луковит като „отделение“ към Районен съд Ловеч, няма да може да изпълнява сегашната роля, която има съда на територията на Община Луковит. Ефекта за правосъдието, най-вече достъпът до него ще бъде занижен, на фона на обективните положителни оценки направени от външни организация, които оценяват досегашната роля на Районен съд Луковит като особено значима за местната общност дейности. В този смисъл, особено важно за защита правата и интересите на местната общност е наличието на Районен съд в град Луковит, който се явява единствената институция, която има възможност да оказва възпитателно, възпиращо и превантивно въздействие на жителите на населените места, включени в Община Луковит. Наличието на Районен съд в град Луковит отговаря на нуждите и интересите на местната общност, като улеснява достъпа й до качествено правосъдие и е особено фокусиран върху решаването на проблемите на уязвимите членове на общността.

Ако районният съд в гр. Луковит бъде трансформиран в териториално отделение, не би имал такова значение, тъй като не би могъл да изпълнява ролята, която има в момента. Подобна промяна би се отразила изключително негативно на интересите на общността, би довела до накърняване на достъпа до правосъдие и повишаване нивата на престъпност в населените места на територията на Община Луковит. Следва да се има предвид, че към момента Районен съд Луковит осъществява най-значимата роля в посока осъществяване на превенция и възпитателно въздействие на лицата със склонност към противообществени прояви от различен характер. Практиката сочи, че никоя друга държавна или общинска институция, въпреки полаганите постоянни усилия, не оказва подобно респектиращо въздействие. С оглед посоченото,

единствено наличието на Районен съд в град Луковит, чиято дейност е насочена предимно към разрешаване на местни спорове и проблеми в местната общност на социално уязвими лица, както и високото доверие, с което се ползват районните съдии, правораздаващи в съда, оказва така необходимото позитивно въздействие върху членовете на общността. Всички посочени до момента фактори навеждат на извода, че съд с различно седалище, функциониращ на територията на град Луковит чрез поделение, тип „териториално отделение“, чисто формално ще би изпълнило нормативните разпоредби, но не би могъл да осъществи пълноценно генералните и специални превенции в общността. Подобно решение би накърнило интересите на населението на общината, предвид многобройните фактори, обуславящи необходимостта от постоянно действащ съдебен орган, и не на последно място разпознаваемостта и респекта, като основен фактор за постигане целите по превенция и ограничаване престъпността на територията на общината.

Районните съдилища в малките населени места са онова звено от съдебната система, което е изнесено най-близко до хората, неразривно свързано с техните права, нужди, интереси. Те са тези, в които „малкият човек“ най-често, търси закрила, претендира правата си, намира сигурност и защита. Лесният достъп до правосъдие е основополагащо за всяка една нация и общност, но не само на хартия, настоящите обществени условия подкрепят тежестта на това правило. Правните услуги, получени в районните съдилища са тясно свързани с достъпа до социални услуги, с пазара на труда и много други блага, които в своята пълнота и съвкупност дефинират качеството на живота.

Районните съдилища се явяват средище за формиране и задържане на определени професионални общности и представляват фактор на местния пазар на труда, а някъде дори част от местните традиции и общностна културно-историческа памет. Няма нищо странно, че от местните институции той в най-голяма степен се възприема като медиатор между интересите на държавата, местната общност и гражданите, живеещи на територията на съдебния район.

Единствено районната болница /където е оцеляла такава/ има подобна общовалидна значимост. Затова към момента регистрираме висока чувствителност и силни реакции на отхвърляне към всяка идея, която поставя под съмнение запазването на малките районните съдилища. Тези реакции се усилват от горчивия опит с практически всички реформи в териториалното структуриране на различни публични сфери, които по общо мнение са увеличили регионалните и социални различия и имат негативен ефект върху права, качество на живот и жизнени шансове за населението на малките общности, като са прогонили младото и активно население от тях. Навсякъде представителите на местните общности виждат решение за тези проблеми във възстановяване на държавността чрез нова държавна регионална политика, пълноценна децентрализация и спиране създаването на нови структури и звена за сметка на вече съществуващите и доказали своята ефективност в исторически аспект.

Създадената организация и доброто взаимодействие между съдиите в Районен съд Луковит спомогна бързо и ефективно да се справяме с различни проблеми, от битов и административен характер. Поради много доброто управление на бюджета на съда, в края на всяка финансова година се изразходват средства за подобряване на битовите условия, респ. условията на труд на съдиите и съдебните служители. През последните години във всички кабинети са извършени ремонти и са закупени мебели, с цел да се подобрят битовите условия и удобства за работа на съдиите и служители, предвид на факта, че сградата на съда е малка и налице недостиг на работни помещения.

През последните години се положиха много усилия за да бъде изградена съдебната сграда за нуждите на Районен съд гр.Луковит, за което беше реализиран инвестиционен проект „Основен ремонт и преустройство на съществуваща пететажна сграда, находяща се в гр. Луковит, ул. „Милин камък“ № 2 за нуждите на Районен съд гр.Луковит“. Към момента цялата документация по проекта са изпратени на Дирекция „Управление на собствеността на съдебната власт“ при ВСС, за предприемете действия по организиране, провеждане и възлагането на Обществената поръчка за строителство на обекта, който е включен в инвестиционната програма на ВСС за 2020 г.

Работата на съдиите в Районен съд Луковит се характеризира с много добра самоорганизация и самоуправление, поради което бяха постигнати значимите успехи във връзка с дейностите и услугите предлагани от съда и цитираните по-горе. Отношенията между съдиите в нашия районен съд може да се посочи като пример за добро взаимодействие помежду им, при което председателят на съда е пръв сред равни /*primus inter pares*/, което състояние на нещата

рефлектира, създава условия и стимулира в максимална степен самоорганизацията, самоуправлението и инициативността на съдиите. Ето защо бяха постигнати и значими успехи в дейностите и предлаганите услуги от съда, описани по-горе.

Като пример може да се и проблем с натоварен съдия през 2017 г., при което другите съдия откликнахме на това и след изключването му от разпределение на делата за кратък период, проблемът беше решен. Този подход за решаване на проблема обаче беше посрещнат негативно от съдиите в Ловеч, които може би очакваха този съдия и наш колега, да бъде санкциониран по някакъв начин. При много добре създадената самоорганизация и самоуправление в съда, ако някой от съдиите има проблеми, дори от житейско естество, ние винаги се справяме успешно със ситуацията.

Ако ние съдиите бъдем административно подчинени на друг съд, цялата тази организация на дейността и услугите предлагани от съда, създадените отлични човешки взаимоотношения между съдиите на базата на уважение и респект един към друг, вероятно ще бъдат променени или изгубени безвъзвратно. Подходът на управление на т.н. „териториално отделение“ ще бъде много по различен от начинът на управление на съда до момента, доколкото, ръководещите Районен съд Ловеч намиращ се на повече от 60 км., при което няма как да бъдат съпричастни с проблемите в местната общност, които до момента са решавани успешно. Съдиите, които ще трябва да работят в „отделението“ ще бъдат оцетени откъм самоорганизация и самоуправление, и най-вече „принудени“ заради липса на мотивация и решимост, повече да не продължават да осъществяваме характерните специфики на дейностите /най-вече извънсъдебните/ извършвани до момента в Районен съд Луковит.

По отношение на формираните в Доклада по Модел 4 изводи - Част 3 - Представяне на Модел 4 по региони, респ. частта касаеща района на Окръжен съд Ловеч и съдебния район на Районен съд Луковит, категорично не приемаме обективирания извод /на стр. 116 от Доклада/, че „в районните съдилища в гр. Луковит и гр. Тетевен не се очаква да се разглеждат достатъчно дела, които да осигурят в достатъчна степен заетост на поне трима съдии, което да даде възможност за специализация. Ето защо тези съдилища трябва да бъдат трансформирани в териториални отделения съответно РС Луковит на РС Ловеч, а РС Тетевен на РС Троян“.

Не споделяме и извода в доклада, че „в районните съдилища в гр. Луковит и гр. Тетевен не се очаква да се разглеждат достатъчно дела, които да осигурят в достатъчна степен заетост на поне трима съдии, което да даде възможност за специализация“. От 2018 г. в Районен съд Луковит е налице тенденция на увеличаване на новопостъпилите. Според статистическите данни, през 2018 г. постъпилите дела са 1161 броя, през 2019 г. - 1208 броя, а през 2020 г. 982 - броя. Намалването на броя новопостъпили дела през 2020 г. бе по обективна причина – тежката епидемична обстановка и мерките които се взеха от съдилищата, но през 2021 г. отново продължи тенденцията за увеличаване на броя на новопостъпилите дела - през първото тримесечие на годината са новообразувани общо 316 дела /207 граждански дела и 109 наказателни дела/ - то ест тенденцията за 2021 г. е в Районен съд Луковит да бъдат новообразувани около 1250-1300 дела.

Некоректно в доклада е определена и натовареността по щат на база дела за разглеждане, тъй като отново са отчетени данните за 2020 г. в Годишния отчетен доклад за дейността на Окръжен съд Ловеч и районните съдилища. Няма как да е коректно и справедливо да се правят съпоставки и анализи за действителната натовареност на даден районен съд, вземайки се предвид данните за 2020 г., през която година работата в съдилищата беше блокирана от епидемичната обстановка в страната.

По същите съображения е некоректно да се определя и натовареност по щат на база дела за разглеждане и действителна натовареност на база дела за разглеждане. От статистическите данни касаещи натовареността на съда и съдиите се установява, че за 2018 г. натовареност по щат на база дела за разглеждане е бил 36.61% и 45.45% действителна натовареност на база дела за разглеждане; за 2019 г. 38.64% натовареност по щат на база дела за разглеждане и 38.67% действителна натовареност на база дела за разглеждане; за 2020 г. 34.17% натовареност по щат на база дела за разглеждане и 34.17% действителна натовареност на база дела за разглеждане - но предвид тенденцията за броя на новообразуваните дела през 2021 г., то най-вероятно тези показатели ще бъдат по-високи от тези отчетени за 2019 г.

Считаме, че при осъществяване на Модел 4 като вариант за осъществяване на съдебна реформа - бедността, възрастовата структура и ограничените ресурси, наблюдавани в голяма част от населението в малките населени места, както и наличието на големи маргинализирани

групи, ще направи труден, дори невъзможен достъп до правосъдие. Ще бъдат ограничени и административни услуги, които се предоставят от районните съдилища, което би довело до отказ и ограничаване на населението от правото му да търси правата си в съда, до ограничаване и хаос в правовия ред и до още по-голямо намаляване броя делата, особено от гражданско-правен характер. При извършването на социологическите проучвания са дадени много примери, сочещи, че при извършване на сходни реформи в други области на обществения живот, а именно: там където са били закривани училища, болници и др., последиците от тази мярка е била отлив на населението и обезлюдяване на тези райони и малки населени места. Удобство за местната общност е лесен достъп до административни, данъчни и правни услуги. Ежедневно се явява необходимост в кратки срокове осигуряване на информация или документи от различен вид, достъпът до които да бъде лесен, евтин и навременен, с цел спестяване на човешки, финансов и времеви ресурс. Подобни аргументи можеха да се чуят както от големи инвеститори, респективно работодатели в малки населени места, така и от представители на дребния бизнес, който и без това трудно оцелява при сегашните условия.

В момента страната ни се нуждае от укрепване на държавността, а не действия на нейните органи, с които все повече и повече се negliжират процесите на упадък на държавността, най-вече в малките и бедни региони. През последните десетилетия страната ни бе напусната от много млади хора търсещи препитание в чужбина и този процес водещ до упадък продължава и в момента. Тази тенденция на напускането на страната на млади и талантиливи хора трябва да бъде спряна, тъй като в момента обществото се нуждае точно от обратното - от възстановяване на държавността, в частност от възстановяване на малките и бедни региони, за да се покаже на българите живеещи в чужбина, че държавата мисли за тях, и най-вече да бъдат убедени да се завърнат в родината ни.

В противен случай, тези които са напуснали родината, когато се приберат в родните си населени места /най-вече малките населени места/, поради отпуск или за да се видят с близките си, разбирайки, че техните „малки родни места“ вече са напълно западнали след като държавата е била абдикирала закривайки местните съдилища, а дори в някои случаи и болниците /вече няма съд и болница/ - може би никога няма да се завърнат в родината ни.

Ето защо ние съдиите от Районен съд изразяване несъгласие от избрания Модел 4 за съдебна реформа, въобще какъвто и да е модел предвиждащ административно териториалното деление в ущърб на малките районни съдилища, тъй като не желаем да носим морална отговорност пред сегашното и бъдещите поколения за негативните последици, които ще последват.

Приложение: Копие на становище от адвокати, предоставящи правна помощ и адвокатски услуги предимно на населението живеещо на територията на Община Луковит; копие от становище на Дирекция „Социално подпомагане“ гр. Луковит.

РАЙОННИ СЪДИИ:

ВЕНЦИСЛАВ ВЪЛЧЕВ
ВЛАДИСЛАВА ЦАРИГРАДСКА
МАЯ КИРЧЕВА